

Ball de Sant Roc i el gos

Vilobí del Penedès

Ubicació

Comarca: Alt Penedès
Lloc/Adreça: Vilobí del Penedés

Coordenades:

Latitud: 41.39012
Longitud: 1.66358
UTM Est (X): 388269
UTM Nord (Y): 4582927

Classificació

Número de fitxa 08304 - 80
Àmbit: Patrimoni immaterial
Tipologia Música i dansa
Estil / època: Contemporani
Estat de conservació Dolent
Notes de conservació: Desaparegut
Protecció Inexistent
Accés Sense accés
Ús actual: Sense ús
Titularitat Pública
Autoria de la fitxa Raquel Valdenebro Manrique
Data de registre de la fitxa: dc., 07/01/2004 - 01:00

Descripció

El ball de Sant Roc i el gos era representat tradicionalment el dimecres abans de Setmana Santa. Segons Salvador Llorac (LLORAC, 1991:167) aquest ball era representat davant de la plaça de l'antiga església de Vallformosa. Aquest indret no s'ha pogut confirmar a través de la informació oral procedent dels informadors entrevistats, que ho recordaven segons uns a la plaça major i altres davant de l'actual parròquia de Santa Maria de Vallformosa. La interpretació del ball era la següent:

El protagonista anava vestit de pelegrí amb un bordó i esclavina i duia un barret amb una petxina, i a la mà un bastó amb una carbassa penjada. Portava un camal dels pantalons arremangat, amb la cama nua, a la qual hi havia simulades unes nafres. El gos que l'acompanyava llepava les nafres (que normalment eren de sucre). Sortia un diable que intentava temptar en tota classe d'insinuacions a Sant Roc, el qual dansava frenèticament entorn del sant, fent tot tipus de gestos grotescos, però ell s'afanyava de voler gaudir els empestats i de demanar el bé per a tothom. Durant el curs de l'acte es feien diversos simulacres de miracles, els quals els parroquians congregats seguien amb molt d'entusiasme. Finalment l'actor que representava el Sant i el gos entraven a l'església i el personatge es posava a pregar davant la capella dedicada a Sant roc amb el gos al seu costat. Es diu que era l'únic dia de l'any que es permetia l'entrada d'un animal al temple.

Història

No es pot precisar amb exactitud la data d'origen d'aquesta representació teatral ballada, que arrencaria potser la tradició pre-tridentina de representacions teatrals: misteris, passions etc.. a dins i al voltant de l'església, durant diverses dates senyalades del calendari litúrgic. Si que podem documentar millor, a través de la tradició oral, els orígens de la devoció a Sant Roc al terme de Vilobí, relacionada amb les grans epidèmies de pesta de finals de l'Edat Mitjana.

Sant Roc era un personatge de vida llegendària originari de Montpeller (Provença), que va viure entorn al 1295-1327. Procedent d'una família de comerciants adinerats, va optar per renunciar als privilegis materials de la seva herència familiar i anar en peregrinació a Roma vivint de caritat en plena pobresa. Acompanyat sempre d'un gos fidel, la tradició el relaciona guarint malalts de pesta al llarg del camí, fins que ell mateix es va contagiar. Davant d'aquesta situació era el gos qui sempre s'ocupava de proporcionar-li menjar i llepar-li les nafres. El seu culte s'extengué per Europa durant el segle XV com a patró protector de les epidèmies mortíferes. A Barcelona es venerava des de la pesta de 1587, i a altres indrets de la Península Ibèrica des de les mateixes dates, sent el dia oficial de la seva veneració el 16 d'agost. L'advocació a Vilobí prové del temps de la Guerra dels Segadors i de la pesta que s'extengué per aquelles dates (entre el 1649 i 1653), que va ser terrible i va causar una gran mortaldat. Segons la llegenda, a Vilobí i al lloc de Vallformosa, tot hi havent-hi forasters no va morir ningú, la qual cosa es va interpretar com una intersecció protectora del Sant, que des d'aleshores és venerat al poble com a Sant Patró. És també degut a aquest motiu que els administradors del ball havien de ser sempre forasters.

Bibliografia

LLORAC I SANTÍ S. (1991) Vilobí del Penedés. Passat i present. Ajuntament de Vilobí del Penedés.

NONELL BRU S. (1984) Màrtirs del Penedès. Barcelona

SADURNÍ I VALLÈS P. (1982) Retalls de folklore penedesenc. Museu de Vilafranca.